

TÜRKİYE'DE ACİL TIP UZMANLIK EĞİTİMİNİN GELİŞİMİ

Acil Tıp; asıl görevi beklenmedik bir hastalık veya bir yaralanma durumunda, hastayı değerlendirmek, müdahalesini yapmak, tedavisini başlatmak ve daha ileri sakatlık ve yaralanmadan korumak olan bir uzmanlık dalıdır.

Kişiler beklenmedik bir zamanda tıbbi bakıma ihtiyaç duyabilirler. Bu nedenle acil tıbbi bakım tüm sağlık sisteminin 24 saat hizmet veren bir parçası olmalıdır.

Acil hekimleri tıbbi acil bir durumdaki herhangi bir hastanın hızlı bir şekilde değerlendirilmesini ve uygun tedavisini sağlamalıdır. Ek olarak, acil bir rahatsızlığı olduğunu düşünen ve tıbbi bakımı gereken ancak diğer sağlık bakım birimlerine çeşitli nedenlerle ulaşamayan hastaların bakımını da sağlar. Acil tıp hizmeti, tüm bu yoğun ve kendine özgü tıbbi yapısı ile bu konuda eğitilmiş hekimler tarafından uygulanmalıdır. Acil Tıp Uzmanlığı'nın kurulma ve gelişmesinin en önemli nedeni de bu olmuştur.

Acil tıp uzmanlarının hastane acil servislerinde hasta bakımında birincil görevli kişiler olması yanında hastane dışı alanlarda da koordinatör rolü üstlenmelidir. Gelişmiş ve etkin sağlık bakım sistemlerinin planlanmasında, gelişmesinde, uygulanmasında ve değerlendirilmesinde Acil Tıp Uzmanlığı'nın büyük bir önemi vardır. Felaket durumlarındaki sağlık hizmetinin planlanması ve uygulanması da Acil Tıp Uzmanlığı'nın görevleri altındadır.

Dünyada ilk kez 1960'ların ikinci yarısında Amerika Birleşik Devletleri'nde başlayan Acil Tıp Uzmanlığı, hızla yayılmış ve birçok ülkede kabul görmüştür. Ülkemizde ise, Uzmanlığın geçmişi daha yenidir. 1980'lerin sonlarında Sağlık Bakanlığı'nda başlayan çalışmalar ve 1990'ların başlarında Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü'nün desteği ve bir acil tıp uzmanı olarak ilk kez göreve başlayan Dr. John FOWLER tarafından yürütülen çalışmalar sonrası uzmanlık eğitiminin temelleri belirlendi. 30 Nisan 1993 tarih ve 21567 sayılı Resmî Gazete "İlk ve Acil Yardım" adı altında bir uzmanlık anadalı olarak Tıpta Uzmanlık Tüzüğü'ne eklenmesi kabul edildi. Uzmanlık eğitiminin süresi 3 yıl, iç hastalıklar, genel cerrahi ve aile hekimliği uzmanları için 24 ay olarak belirlenmişti. Rotasyonlar ise 18 ay ilk ve acil yardım, kalan süreler eğitim komisyonunun uygun gördüğü ana ve yan dallarda yapılacağı belirtilmişti. 19 Haziran 2002 tarih ve 24790 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Tıpta Uzmanlık Tüzüğü ile Uzmanlık Anadalının adı Acil Tıp olarak değiştirildi. Eğitim süresi ise 5 yıla çıkartıldı.

İlk kez Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesinde olmak üzere diğer Üniversitelerde de anabilim dalları açılmaya başlandı. 2006 yılı sonu itibarı ile ülkemizde Acil Tıp Uzmanlığı Eğitimi veren anabilim dalı sayısı 33'tür. (Tablo 1)

30 Nisan 1998 tarihinde ilk acil tıp uzmanının eğitimini başarı ile tamamlaması sonrası 250 civarında Acil Tıp Uzmanı mezun olmuştur.

İlk kez Nisan 2006 Tıpta Uzmanlık Sınavında olmak üzere T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde de Acil Tıp alanında tıpta uzmanlık öğrencisi kadroları ilan edilmiştir. (Tablo 2)

Tüm bu gelişmelere ek olarak 1995 yılında, Acil Tıp ile ilgilenen kişilerin yaşanan sorunlara çözüm arayışları ve çabalarını birleştirmeleri ile, Dr. John FOWLER önderliğinde merkezi İzmir'de olan "Acil Tıp Derneği" kurulmuştur. Bakanlar Kurulunun 23 Mayıs 2003 tarih ve 2003/5660 sayılı kararı ile derneğimizin adının önüne "TÜRKİYE" ibaresinin konulması uygun bulunmuştur. Türkiye Acil Tıp Derneği, yurt içi ve yurt dışındaki faaliyetleri nedeni ile 2002 yılından bu yana International Federation for Emergency Medicine ve European Society for Emergency Medicine'in üyesidir. Türkiye Acil Tıp Derneği 1996 yılından bu yana Acil tıp uzmanlığını Türk Tabipleri Birliği – Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulunda (TTB-UDEK) temsil etmektedir.

Türkiye Acil Tıp Derneği'nin amaçları:

Acil hekimlerini, uzmanlık ve mezuniyet sonrası eğitime teşvik etmek ve eğitim standartlarını belirlemek;

Tüm hekimlerin ve tıp öğrencilerinin temel acil tıp konularında eğitim almalarını teşvik etmek ve eğitimin standartlarını belirlemek;

Acil sağlık hizmetlerinin sosyal ve ekonomik yönlerini değerlendirmek;

Halkı acil tıp konularında bilinçlendirmek;

Acil tıp uzmanlarının özlük haklarını korumak;

Tablo 1. 2006 yılı sonu itibarı ile Acil Tıp Uzmanlık Eğitimi veren anabilim dalları ve uzmanlık öğrencisi kadrosu ilan ettikleri tıpta uzmanlık sınavı (TUS)

Sıra	Üniversite Tıp Fakültesi	TUS
1	Dokuz Eylül Üniversitesi	Nisan 1994
2	Fırat Üniversitesi	Nisan 1994
3	Erciyes Üniversitesi	Eylül1994
4	Selçuk Üniversitesi	Eylül1994
5	Dicle Üniversitesi	Nisan 1995
6	Marmara Üniversitesi	Nisan 1995
7	Çukurova Üniversitesi	Eylül1995
8	Uludağ Üniversitesi	Nisan 1996
9	Hacettepe Üniversitesi	Nisan 1997
10	Akdeniz Üniversitesi	Nisan 1998
11	Cumhuriyet Üniversitesi	Nisan 1998
12	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Nisan 1998
13	Atatürk Üniversitesi	Eylül 1998
14	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Eylül1998
15	Süleyman Demirel Üniversitesi	Eylül2000
16	Gülhane Askeri Tıp Fakültesi	Nisan 2001
17	İnönü Üniversitesi	Nisan 2001
18	Gazi Üniversitesi	Nisan 2002
19	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Nisan 2002
20	Gaziantep Üniversitesi	Eylül2002
21	Afyon Kocatepe Üniversitesi	Nisan 2004
22	Kocaeli Üniversitesi	Nisan 2004
23	Pamukkale Üniversitesi	Nisan 2004
24	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	Eylül2004
25	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	Eylül2005
26	Ege Üniversitesi	Nisan 2006
27	Mersin Üniversitesi	Nisan 2006
28	Ufuk Üniversitesi	Nisan 2006
29	Başkent Üniversitesi	Eylül 2006
30	Harran Üniversitesi	Eylül 2006
31	İstanbul Bilim Üniversitesi	Eylül 2006
32	Kafkas Üniversitesi	Eylül 2006
33	Kırıkkale Üniversitesi	Eylül 2006

Tablo 2. Acil Tıp alanında tıpta uzmanlık öğrencisi kadrosu ilan eden T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri

Sıra	TC Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi	TUS
1	Ankara Atatürk EAH	Nisan 2006
2	Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt EAH	Nisan 2006
3	Ankara EAH	Nisan 2006
4	Ankara Keçiören EAH	Nisan 2006
5	Ankara Numune EAH	Nisan 2006
6	İstanbul Bezm-i Alem Valide Sultan Vakıf Gureba EAH	Nisan 2006
7	İstanbul Bakırköy Dr. Sadi Konuk EAH	Nisan 2006
8	İstanbul EAH	Nisan 2006
9	İstanbul Göztepe EAH	Nisan 2006
10	İstanbul Haseki EAH	Nisan 2006
11	İstanbul Haydarpaşa EAH	Nisan 2006
12	İstanbul Kartal Dr. Lütfi Kırdar EAH	Nisan 2006
13	İstanbul Okmeydanı EAH	Nisan 2006
14	İstanbul Şişli Etfal EAH	Nisan 2006
15	İstanbul Taksim EAH	Nisan 2006
16	İzmir Atatürk EAH	Nisan 2006
17	İzmir EAH	Nisan 2006
18	İzmir Tepecik EAH	Nisan 2006
19	Adana Numune EAH	Eylül 2006

Acil tıp ile ilgili yapılacak temel ve klinik araştırmaları teşvik etmek, desteklemek;

Acil hekimlerinin, hastane öncesi acil sağlık hizmetlerde ve felaket planlamasında lider rolü oynamasını desteklemek;

Acil serviste çalışan hekimlerin ve personelin tıbbi bilgisini geliştirmek için sürekli eğitim programlarının uygulanmasına katkıda bulunmak;

Acil hekimlerinin eğitim ve tecrübe ile kazanılan becerileri uygulayabilecekleri ortamın sağlanmasını teşvik etmek;

Acil Tıp Asistanlığı eğitim standartlarını oluşturmak ve bunları en yüksek seviyeye çıkarmak; olarak özetlenebilir.

Geçen 12 yıllık süre içinde TATD biri Uluslararası olmak üzere, 10 kongre ve sempozyum, 33 mezuniyet sonrası eğitim programı düzenlemiştir. Bunların en anlamlılarından birisi de 2005 yılında Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yapılan TATD 1. Acil Tıp Asistan Sempozyumudur. Bunların yanında toplam 6 kez Acil Tıp Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı (ATABİD) yapılmıştır. Bu toplantıların amacı anabilim dalları arasında işbirliğini artırmak ve eğitim standardizasyonunu sağlamaktır. Acil Tıp Uzmanlık ve Acil Servis Standardizasyonu Komisyonu tarafından hazırlanan bu belge,

03-04 Şubat 2001 tarihlerinde Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi salonlarında yapılmış olan "Acil Tıp Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı'nda" görüşülmüş olan temel konular hakkında bir ön belge niteliğinde hazırlanmıştır. Bu belge 2001 yılında TTB-UDEK toplantısında diğer uzmanlık derneklerine ülkemizde bir ilk ve bir örnek olarak gösterilmiştir.

Türkiye Acil Tıp Derneği Yönetim Kurulu 03 Mayıs 2004 tarihinde yaptığı toplantıda Acil Tıp Yeterlik Kurulu (ATYK) Yönergesini kabul etmiştir. 27 Kasım 2004 tarihinde Gaziantep'te yapılan 1. ATYK Genel Kurulu ile Kurul ve Komisyonlar aşağıdaki gibi belirlendi;

Acil Tıp Yeterlik Kurulu Yürütme Kurulu

Başkan: Doç. Dr. Yıldırım ÇETE

Üyeler: Doç. Dr. Arzu DENİZBAŞI

Doç. Dr. Cuma YILDIRIM

Doç. Dr. İbrahim İKİZCELİ

Doç. Dr. Mehtap BULUT

Yrd. Doç. Dr. Ahmet DEMİRCAN

Yrd. Doç. Dr. Rıdvan ATİLLA

Eğitim Kurumlarını ve Programlarını Değerlendirme Komisyonu

Üyeler: Doç. Dr. Özgür KARCIOĞLU

Doç. Dr. Oktay ERAY

Doç. Dr. Levent AVŞAROĞULLARI

Doç. Dr. Zeynep KEKEÇ

Yrd. Doç. Dr. Murat PEKDEMİR

Sınav Komisyonu

Üyeler: Doç. Dr. Sedat YANTURALI

Doç. Dr. Nurullah GÜNAY

Yrd. Doç. Dr. Cem OKTAY

Yrd. Doç. Dr. Arif Alper ÇEVİK

Uzm. Dr. Özlem GÜNEYSEL

Denetleme Komisyonu

Üyeler: Doç. Dr. Cahfer GÜLOĞLU

Doç. Dr. Sedat YANTURALI

Doç. Dr. Salim SATAR

Ulusal Yeterlik Kurulunun 06 Mayıs 2006 tarihinde yapılan Genel Kurulu sonrası Yeterlik Kurulları Yönerge Taslağında yapılan önemli değişiklikler Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu Genel Kurulu'nda da kabul edildi. Acil Tıp Yeterlik Kurulu Yönerge Taslağı'nda da bu değişikliklerin ışığında bir sonraki Genel Kurulu sırasında tartışılıp gerekli değişiklikler yapılması planlandı.

Acil Tıp Uzmanlığının ülkemizdeki bu hızlı ve kaçınılmaz gelişmesi sırasında bazı sorunlar da yaşanmaktadır. Acil Tıp uzmanlık eğitiminin süresinin ülkemiz koşulları için 24 ay ve rotasyon süresinin 18 ay olması önerilmesine rağmen sürenin 3 yıldan 5 yıla çıkması 2 yıllık bir dönemde uzman mezun edilememesine neden olmuştur.

Üniversite tıp fakültelerine bağlı 33 anabilim dalı kurulmasına rağmen, bazı üniversite anabilim dallarında özellikle eğitim ve personel konusunda aksaklıklar bulunmaktadır. Acil Tıp Uzmanlığı konusundaki eğitim standartları henüz net olarak oluşmamıştır. Bunun en önemli nedeni, uzmanlık eğitimi veren bazı kurumlardaki eğiticilerin niceliksel ve niteliksel olarak yetersizliği ve bu uzmanlığı tam olarak tanımamalarıdır. Uzmanlık eğitiminin gerekleri içinde olan malzeme, kitap dergi vs. gibi eğitim araçlarının eksiklikleri de anabilim dallarındaki eğitimin düzeyini etkilemektedir. Ayrıca uzmanlık vermek amacıyla kurulan anabilim dallarının bazıları kendi üniversite yönetimleri ve diğer bölümler tarafından yeterince desteklenmemektedir. Bu hastanelerdeki Acil Servislerin mimari olarak plansızlığı, donanım olarak yetersizliği ve personel olarak eksikliği doğaldır ki uzmanlık eğitiminde aksaklıklara yol açmaktadır. Hastanelerin yatak kapasitelerindeki yetersizlik nedeni ile yatışlardaki gecikmeler, uygun olmayan hastaneler arası sevkler nedeni ile acil servislerdeki iş yükünün gereksiz olarak artması, yine acil servislerdeki işleyişi aksatmaktadır. Bu olumsuzların tamamı, hatta çok daha fazlası günümüzde Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde yaşanmaktadır.

Acil Tıp Uzmanlarının mezuniyet sonrası çalışma alanları, çalışma koşulları, özlük hakları konusunda geleceğe yönelik olarak çalışmalar devam etmektedir. Bilindiği gibi, acil servisler hastanelerdeki iş yükü ve stresinin en çok yaşandığı alanların başında gelmektedir. Bu nedenle bu bölümde çalışan kişilerin özlük haklarının belirlenmesi ve maddi ve manevi açıdan desteklenmeleri gerekmektedir.

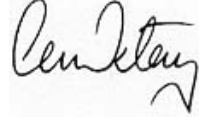
Ülkemizde Acil Sağlık Hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili yasal düzenlemeler ancak 11.05.2000 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan 24046 sayılı Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliği ile yapılmıştır. 24.03.2004 tarih ve 25412 sayılı Resmi Gazete ile Acil Sağlık Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik de yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte sistem içindeki kurumlar tanımlansa da, bu kurumlarda görev yapacak personellerin nitelik ve eğitimleri konusunda yeterli düzenlemeler bulunmamaktadır. Ayrıca, Acil Tıp Uzmanlığı'nın Acil Sağlık Hizmetlerindeki yeri ve Üniversitelerin Uzmanlık eğitimi veren Anabilim Dallarının bu

hizmetlere olabilecek katkılarına yer verilmemiştir. Doğaldır ki, Acil Tıp Uzmanlarının ülkemizdeki Acil Sağlık Hizmetlerinin planlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasında göz ardı edilmemesi gereken bir önemi olmalıdır.

Tüm dünyada kabul edildiği üzere Acil Tıp Uzmanlığı 21. Yüzyılın Uzmanlığı olacaktır. Bu uzmanlığın ülkemizde daha kaliteli ve etkin bir şekilde gelişmesi için mutlaka desteklenmesi gerekmektedir.

Doç. Dr. Yıldırım Çete
Acil Tıp Yeterlik Kurulu Başkanı

Yrd. Doç. Dr. Cem Oktay
Türkiye Acil Tıp Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı